

Vraagfactoren → conjuncturele ontwikkeling (korte termijn) → effectieve vraag (EV)
 Aanbodfactoren → structurele ontwikkeling (lange termijn) → productiecapaciteit (PC)

• **VRAAGFACTOREN (EFFECTIEVE VRAAG)**

De **effectieve vraag** is de totale vraag naar goederen waarmee beslag wordt gelegd op de productiecapaciteit van een land. De effectieve vraag bestaat uit gezinsconsumptie (C), bedrijfsinvesteringen (I), overheidsbestedingen (O) en uitvoer (E), voor zover de gevraagde goederen en diensten niet worden geïmporteerd (M). Door te importeren leggen wij immers beslag op buitenlandse productiecapaciteit.

De effectieve vraag is bepalend voor de hoogte van het nationaal product (W) en het nationaal inkomen (Y).

In symbolen: $Y = W = EV = C + I + O + E - M$

- De hoogte van de **gezinsconsumptie** wordt vooral bepaald door de hoogte van het besteedbare inkomen. Daarnaast spelen ook de hoogte van de rente en de prijsontwikkeling een rol. Hogere belastingen (gevolg: lagere besteedbare inkomens) en een hogere rente (gevolg: meer sparen en minder lenen) kunnen een daling van de consumptieve bestedingen tot gevolg hebben.
- **Bedrijfsinvesteringen** zijn vooral afhankelijk van de winst(verwachtingen). Hiertoe worden de geschatte kosten van investeringen (o.a. rentekosten) vergeleken met de verwachte opbrengsten. Let op: Omdat het symbool I afwisselend wordt gebruikt voor bruto-investeringen (inclusief vervangingsinvesteringen) en netto-investeringen (exclusief vervangingsinvesteringen), geldt:
 $Y_{bruto} = C + I_{bruto} + O + E - M$ en $Y_{netto} = C + I_{netto} + O + E - M$
- De omvang van de **overheidsbestedingen** is vooral politiek bepaald.
- Voor wat betreft onze **export** is de economische situatie in het buitenland van belang. Bovendien spelen de prijs en kwaliteit van onze producten een rol.

• **AANBODFACTOREN (PRODUCTIECAPACITEIT)**

De **productiecapaciteit** wordt bepaald door de kwantiteit en de kwaliteit van de beschikbare productiefactoren.

- De omvang van de productiefactor **arbeid** wordt bepaald door de bevolkingsomvang en het deelnemingspercentage (= de beroepsbevolking als percentage van de beroepsgeschikte bevolking). De kwaliteit van de productiefactor arbeid wordt vooral bepaald door de scholingsgraad.
- Voor wat betreft de productiefactor **kapitaal** zijn de omvang van de investeringen en de soort investeringen van belang.
 Bij breedte-investeringen blijft de arbeidsproductiviteit gelijk (de vraag naar arbeid kan toenemen).
 Bij diepte-investeringen neemt de arbeidsproductiviteit toe (de vraag naar arbeid kan afnemen).
 Door arbeidsbesparende technieken wordt de productie meer kapitaalintensief, voor de productie wordt in verhouding meer kapitaal en minder arbeid gebruikt. Bij een arbeidsintensief productieproces wordt verhoudingsgewijs veel arbeid en weinig kapitaal gebruikt.
 Investeringen hebben een conjunctureel- of bestedingsaspect (zij maken deel uit van de effectieve vraag) en een structureel- of capaciteitsaspect (zij dragen bij aan een vergroting van de productiecapaciteit).
- Met betrekking tot de productiefactor **natuur** zijn uiteraard de omvang en kwaliteit van de natuurlijke hulpbronnen van belang.

De kwaliteit van de productiefactoren arbeid en kapitaal drukken we uit in productiviteitscijfers.

- De **arbeidsproductiviteit** is de gemiddelde productie per werknemer per tijdseenheid.
 De arbeidsproductiviteit (a) wordt in de macro-economie berekend door het nationaal product (W) te delen door de werkgelegenheid in arbeidsjaren (Av).
 Als het nationaal product een waarde heeft van 600 miljard euro en de werkgelegenheid bedraagt 8 miljoen arbeidsjaren, dan is de arbeidsproductiviteit gelijk aan:
 $a = \frac{W}{A_v} \rightarrow a = \frac{600 \text{ miljard}}{8 \text{ miljoen}} = 75.000 \text{ euro per arbeidsjaar}$
 Er wordt dus gemiddeld voor een bedrag van 75.000 euro per werkende geproduceerd.
- De **kapitaalproductiviteit** is de gemiddelde productie per eenheid kapitaal per tijdseenheid.
 De kapitaalproductiviteit (k) wordt in de macro-economie berekend door het nationaal product (W) te delen door de waarde van de gebruikte kapitaalgoederenvoorraad (Kv).
 Als het nationaal product een waarde heeft van 600 miljard euro en de waarde van de gebruikte kapitaalgoederenvoorraad bedraagt 3.000 miljard euro, dan is de kapitaalproductiviteit gelijk aan:
 $k = \frac{W}{K_v} \rightarrow k = \frac{600 \text{ miljard}}{3.000 \text{ miljard}} = 0,2$
 Er worden dus gemiddeld 0,2 eenheden product per eenheid kapitaal geproduceerd.